

Ἀπὸ τὴν μίνησιν τῶν Ἰδεῶν

Η ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΟΛΟΚΛΗΡΩΣΙΣ ΚΑΙ Η ΕΛΛΑΣ

(Θέμα Διεθνούς Συνεδρίου εἰς τὴν Θεσσαλονίκην)

Τοῦ Καθηγητοῦ κ. ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ Ε. ΚΑΛΙΤΣΟΥΝΑΚΗ

Τὴν πρώτην ἑβδομάδα τοῦ Νοεμβρίου 1964, ἐπραγματοποιήθη εἰς Θεσσαλονίκην Διεθνὲς Συνέδριον, μὲ θέμα «Ἡ Εὐρωπαϊκὴ ὁλοκλήρωσις καὶ ἡ Ἑλλάς». Τὸ συνέδριον ὠργανώθη ἀπὸ τὴν ἔδραν τοῦ Δημοσίου Διεθνούς Δικαίου τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Θεσσαλονίκης καὶ τῆς ομάδος Βορείου Ἑλλάδος τῆς Ἀκαδημίας τῆς Χάγης, συνεπικουρούντων καὶ ἄλλων Διεθνῶν Ἐθνικῶν Ὄργανισμῶν. Παρέστησαν περὶ τοῦ; 160 σύεδροι ἄλλοδαποὶ καὶ ἡμεδαποί.

Τὴν ἑναρξιν τῶν ἐργασιῶν τοῦ Συνεδρίου ἐκήρυξε τὴν 1ην Νοεμβρίου ἔ. ἔ. ὁ Ὑπουργὸς Β. Ἑλλάδος κ. Κ. Ταλιαδούρης μὲ ἓνα παραλληλισμὸν τοῦ Συνεδρίου τούτου Ἐνοποιήσεως τῆς Εὐρώπης, πρὸς τὴν Ἔνωσιν τῶν Βαλκανικῶν λαῶν, τὴν ὁποίαν διεκήρυξεν ὁ πρωτομάρτυς τῆς Ἑλληνικῆς Ἐλευθερίας Ρήγας Φερραῖος, μὲ συχνὴν ὑπόμνησιν καὶ τοῦ ἐπὶ τῶν ἡμερῶν μας μακροσκόπου ὀρατισμοῦ, ἀλλὰ καὶ πραγματικῶν ἀπαρχῶν, μιᾶς Βαλκανικῆς Συνεννοήσεως ὑπὸ τοῦ ἀειμνήστου Ἀλεξάνδρου Παπαναστασίου, εἰς τὴν περιοχὴν εἰς τὴν ὁποίαν ἠδύνατο ἡ Ἑλλάς νὰ ἀσκήσῃ ἀποτελεσματικὴν πρωτοβουλίαν. Τὸ Συνέδριον ἐχαιρέτισαν καὶ πολλοὶ ἄλλοι ἐκπρόσωποι τοῦ Κράτους (κ.κ. Παλασπύρου, Κανελλόπουλος, Παπακωνσταντίνου, Παππᾶς, Μπακλατζῆς), Ὄργανώσεων Διεθνῶν (κ. Snell Cuadri κλπ.), ἢ Ἐθνικῶν (κ.κ. Πεσματζίγλου, Κωνσταντόπουλος, Τσίρος, Στεργίου, Παμπατάκας κλπ.).

Τὴν ἑναρξιν τῶν ὀμιλιῶν ἔκαμε, κωλυθέντος τοῦ Προέδρου τῆς Ε.Ο.Κ. κ. Χολλστάιν νὰ παραστῇ, ὁ πρόων πρότασις τοῦ Πανεπιστημίου καὶ πρόεδρος τοῦ Κολλεγίου τῆς Εὐρώπης τοῦ Ἀμβούργου, καθ. Snell μὲ τὴν ἀνακοίνωσιν αὐτοῦ: «Αἱ ἑλληνικαὶ ἀπαρχαὶ τοῦ Εὐρωπαϊκοῦ πνεύματος», εἰς τὴν ὁποίαν ἐτόνισε τὴν παντοειδῆ ἐπίδρασιν τοῦ ἀρχαίου ἑλληνικοῦ πνεύματος, ἀπὸ τοῦ Ὀμήρου, ἐπὶ τῆς καθόλου διαμορφώσεως καὶ ἐξελίξεως τοῦ Εὐρωπαϊκοῦ Πολιτισμοῦ. Τὰ ζητήματα τῆς Ὀμοσπονδίας Πολιτειῶν, ὡς πρώτου σταδίου τῆς ἐνοποιήσεως τῆς Εὐρώπης, ἐπραγματεύθη ὁ καθηγητὴς κ. Κυριακόπουλος, διακρίνας τρεῖς μορφάς εἰς τὴν ὀμοσπονδιοποίησιν: τὰς Ἐνώσεις Κρατῶν, τὰς Ὀμοσπονδίας Κρατῶν καὶ τὰ Ὀμοσπονδιακὰ κράτη. Διεπίστωσε δέ, ὅτι οἱ λόγοι, οἱ ὅποιοι προκαλοῦν τὰς Ὀμοσπονδίας Πολιτειῶν πολλαπλασιάζονται καὶ πραγματοποιεῖται ὁλονὲν στενωτέρα ἑνωσις, διὰ τῆς εἰδικεύσεως τῶν ὀργάνων, τῆς ρυθμίσεως τῶν ἀρμοδιοτήτων καὶ τῆς ἱεραρχίας τῶν λειτουργιῶν. Καὶ αὐτὴ ἡ Εὐρωπαϊκὴ Ἔνωσις ἐπὶ ὀμο-

σπονδιακής βάσεως, δύναται να οδηγήσει εις την δημιουργίαν Ὀμοσπονδιακοῦ Κράτους, ἐντὸς τοῦ ὁποίου ἡ ἀρμοδιότης τούτου καὶ ἡ ἀρμοδιότης ἐνὸς ἐκάστου τῶν κρατῶν θὰ ἀσκήται ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ πληθυσμοῦ καὶ ἐντὸς τῆς αὐτῆς χώρας.

Τὰ ζητήματα τῆς Κοινοπραξίας Ἀνθρακος καὶ Χάλυβος ἐπραγματεύθη ἀδρῶς καὶ παραστατικῶς ὁ ἀντιπρόεδρος τῆς Κοινοπραξίας Ἀνθρακος καὶ Χάλυβος κ. Corpe, ἐξάρας τὴν σπουδαιότητα τῆς πρώτης ταύτης (1952) Εὐρωπαϊκῆς Ὑπερεθνικῆς Κοινότητος, διὰ τῶν προσπαθειῶν τῆς ὁποίας συνήφθη ἡ Συνθήκη τῆς Ρώμης (25 Μαρτίου 1957) καὶ κατόπιν (1958) ἡ Εὐρωπαϊκὴ Οἰκονομικὴ Κοινότης. Ἄνευ τῆς Κοινοπραξίας εἶναι ζήτημα ἂν θὰ ἰδρύνετο ἡ Ε.Ο.Κ. Ἐπικολούθησεν ἡ ὁμιλία τοῦ Γενικοῦ Εἰσαγγελέως τοῦ Δικαστηρίου Δικαιοσύνης τῶν Εὐρωπαϊκῶν Κοινοτήτων, Συμβούλου Ἐπικρατείας κ. Λανγκράντζ, ἀναλύσαντος τὴν ὁργάνωσιν, λειτουργίαν καὶ ἰδίως τὰς ἀρμοδιότητας αὐτοῦ. Τὸ Δικαστήριον τοῦτο εἶναι ὁ ἐσωτερικὸς δικαστὴς τῆς Κοινότητος, ἐξασφαλίζον ὄχι μόνον τὴν διατήρησιν τῆς Δημοσίας τάξεως καὶ τὴν ἐφαρμογὴν τοῦ Δικαίου, ἀλλὰ καὶ συμβάλλον εἰς τὸν καθορισμὸν τῶν καθ' ἕκαστα ἐννοιῶν τοῦ Δικαίου καὶ τῆς ἐρμηνείας του. Εἰς τοῦτο συνίσταται ὁ ρόλος του ὡς δημιουργοῦ νομολογίας. Διὰ τὴν ἐφαρμογὴν ἐν τούτοις τῶν συνθηκῶν ἡ δικαιοδοσία τοῦ Δικαστηρίου τούτου, δὲν εἶναι ἀποκλειστικὴ, ἀλλὰ παράλληλος πρὸς τὰς ἐθνικὰς τῶν κρατῶν - μελῶν. Συνέχισεν ὁ γραμματεὺς τοῦ Δικαστηρίου τῶν Δικαιωμάτων τοῦ Ἀνθρώπου (Στρασβοῦργον) κ. Γκολσόνγκ τὰ σχετικὰ ὡσαύτως μετὰ τὴν λειτουργίαν του, ὁ δὲ καθηγητὴς Κουάντρι ἀνέπτυξε λίαν ἐκτενῶς τὸ ζήτημα: «Ἡ νομικὴ φύσις τῶν Εὐρωπαϊκῶν Οἰκονομικῶν Κοινοτήτων». Τέλος, ὁ Πρόεδρος τοῦ Ἐμπορικοῦ καὶ Βιομηχανικοῦ Ἐπιμελητηρίου Ἀθηνῶν κ. Χρήστος Πανάγος ἀνέπτυξε κατὰ τρόπον παραστατικὸν καὶ μετὰ πολλὰς ἐποικοδομητικὰς νύξεις τὰ προβλήματα διανομῆς εἰς τὴν Ε.Ο.Κ., ὡς καὶ ἐκεῖνα ποῦ πρέπει νὰ γνωρίζουν οἱ ἐπιχειρηματῆαι διὰ τὴν «μεγίστην» μέθοδον τῆς παραγωγικότητος, τὸ μάρκετινγκ, προκειμένου νὰ ἐπιτύχουν τὸ ὄπτιμουμ τῆς ὠφελείας. Ὁ κ. Πανάγος, ἀνεφέρθη περαιτέρω, εἰς τὴν καινοφανῆ ἀλλὰ καὶ εὐρύτατα διαδεδομένην ἀντίληψιν ὅτι διὰ τοῦ μάρκετινγκ, ἦτοι διὰ τῆς ἐρεύνης τῆς ἀγορᾶς, θὰ καταστῇ δυνατόν νὰ περιγραφοῦν αἱ ἀνάγκαι εἰς παγκόσμιον κλίμακα καὶ νὰ ὠθηθῇ ἡ παγκόσμιος παραγωγὴ εἰς ὀρθολογικὰ πλαίσια καὶ εἰς ἀγαθὰ ὄπου θὰ προέξη ὁ κοινωνικὸς χαρακτῆρ, ὥστε νὰ ἀποφευχθῇ ἡ σημερινὴ σπατάλη τῶν πόρων καὶ ἡ, ἐν πολλοῖς, ἀντικοινωνικότης τῶν παραγομένων ἀγαθῶν. Τὰ Πανεπιστήμια καὶ αἱ Ἀνώταται Σχολαὶ θὰ διαδραματίσουν ἐν προκειμένῳ ἀποφασιστικὸν ρόλον εἰς τὴν κατάρτισιν τῶν καταλλήλων ἐρευνητῶν καὶ τὴν μελέτην τῶν θεμάτων αὐτῶν, πρὸς ὄφελος τῶν ἐθνῶν καὶ τῶν ἀτομικῶν ἐπιχειρήσεων.

Ἐπικολούθησεν ἡ ἀνάπτυξις σειρᾶς ὁμιλιῶν Πρυτάνεων, Καθηγητῶν, Διευθυντῶν Εὐρωπαϊκῶν Κολλεγίων, Προέδρων Διεθνῶν Ἐταιριῶν κλπ. ὡς: αἱ πανεπιστημιακαὶ σπουδαὶ καὶ ἡ Ἐμπειρία τοῦ Κολλεγίου τῆς Εὐρώπης εἰς Μπρυξ (Καθηγητῆς κ. H. Brugmans). Τὸ Εὐρωπαϊκὸν Πανεπιστημιακὸν Κέντρον τοῦ Νανσὺ (Καθηγητῆς κ. Λεβύ). Ἡ ἐργασία τοῦ Κολλεγίου τῆς Εὐρώπης τοῦ Ἀμβούργου (Καθηγητῆς κ. Snell). Τὸ Συμβούλιον Εὐρώπης καὶ αἱ πηγαὶ τοῦ Κοινοτικοῦ Δικαίου (Καθηγητῆς κ. Κάιζερ), ὁ ὁποῖος μάλιστα ἀνεφέρθη καὶ εἰς τὴν Συνθήκην τῆς Ἑλλάδος μετὰ τὴν Ε.Ο.Κ. (1961, 9 Ἰουλίου) καὶ ἐξήτασε εἰδικὰ

διατάξεις ταύτης ἐν ἀντιπαραβολῇ πρὸς τὰς συμφωνίας συνδέσεως τῆς Τουρκίας καὶ τῶν Ἀφρικανικῶν Κρατῶν μὲ τὴν Ε.Ο.Κ. Αἱ διεθνεῖς κοινωνίαι καὶ ἡ ἐνοποίησης τῆς Εὐρώπης (Καθηγητῆς κ. Sola de Camizares), ὁ ὁποῖος ὡς Προκοσμήτωρ τῆς Διεθνoῦς Ἀκαδημίας Συγκριτικοῦ Δικαίου, καὶ θερμὸς φιλέλλην, ὑπεσχέθη τὴν πλήρη ὑποστήριξίν του εἰς νέους Ἑλληνας ἐπιστήμονας, οἱ ὁποῖοι θὰ ἤθελαν νὰ μετεκπαιδευθοῦν εἰς τὴν Ἀκαδημίαν. Ἀπόψεις τῆς εὐρωπαϊκῆς ὁλοκληρώσεως εἰς τὸ πεδῖον τῆς παραγωγῆς καὶ χρησιμοποίησεως τῆς ἀτομικῆς ἐνεργείας ὑπὸ τοῦ Προέδρου τοῦ Α.Α.Α. τῆς Ἀκαδημίας Διεθνoῦς Δικαίου τῆς Χάγης, Nonnenmacher. Ὁ τελευταῖος ὁμιλητῆς τῆς ἡμέρας ἦτο ὁ κ. Μαντζουράνης, Γενικὸς Ἐπιθεωρητῆς τῶν Ξένων καὶ Μειονοτικῶν Σχολείων, ὁ ὁποῖος εἰς τὴν ὁμίλιαν του «Ἡ συμβολὴ τῆς Μέσης Ἐκπαιδεύσεως εἰς τὴν δημιουργίαν ἐνὸς ἐνιαίου εὐρωπαϊκοῦ πνεύματος», ἐτόνισεν, ὅτι ἡ ἴδρυσις τῶν Σχολείων τούτων καὶ Ἰνστιτούτων κ.λ.π. εἰς τὴν Ἑλλάδα δὲν εἶναι συνέπεια ἐθνικῆς ἀνάγκης, ἀλλὰ ἐκδήλωσις προστασίας τοῦ Εὐρωπαϊκοῦ πνεύματος, μὲ τὸ ὅποιον οἱ νέοι τῆς Ἑλλάδος φωτιζόμενοι, ἀποβαίνουν ὁπαδοὶ τῆς εὐρωπαϊκῆς ἰδέας.

Ἐπηκολούθησαν διάφορα ἄλλα θέματα ὡς: Ζητήματα περιφερειακὰ ἀφορῶντα εἰς τὴν σύνδεσιν μετὰ τῆς Ε.Ο.Κ., τοῦ Καθηγητοῦ Lajugie (Μπορντώ), τὸ κείμενον τῆς ὁποίας ἀνακοινώσεως ἀνέγνωσεν ἡ Καθηγήτρια κ. Μ. Δελιβάνη, κωλυθέντος νὰ προσέλθῃ τούτου. Αἱ νομικαὶ βάσεις τῆς ἐμπορικῆς πολιτικῆς τῆς Ε.Ο.Κ. (Καθηγητῆς Wohlfarth). Ἡ καθολικὴ σημασία τῆς ἐνοποιήσεως τῆς Εὐρώπης (Καθηγητῆς Lanaheer). Ἡ Εὐρωπαϊκὴ ὁλοκλήρωσις καὶ αἱ Η.Π.Α. ὑπὸ τοῦ Καθηγητοῦ εἰς Νεμπράσκα W. Peterson. Ἡ Βορεία συνεργασία εἰς τὴν ὁλοκληρωμένην Εὐρώπην, ὑπὸ τοῦ Καθηγητοῦ τῆς Στοκχόλμης Petren. Ἡ συνεργασία τῶν Εὐρωπαϊκῶν χωρῶν εἰς τὸ πεδῖον τῆς ἐπιστημονικῆς ἐρεῦνης, ὑπὸ τοῦ δρος Sobotta τοῦ Ὑπουργείου Ἐπιστημονικῆς Ἐρεῦνης τῆς Ὁμοσπονδιακῆς Γερμανίας.

Ἄλλαι ἑλληνικαὶ ἀνακοινώσεις, πλὴν τῶν προμνημονευθεισῶν ἀνωτέρω, ἐγένοντο αἱ ἑξῆς: ὑπὸ τοῦ Κοσμήτορος τῆς Νομικῆς Σχολῆς Καθηγητοῦ Δ. Κωνσταντοπούλου, Προέδρου τοῦ Συνεδρίου, «Ἡ ἀρχὴ τῆς κυριαρχίας καὶ ἡ Εὐρωπαϊκὴ ὁλοκλήρωσις», τοῦ καθηγητοῦ κ. Β. Βογιατζῆ, «Ἡ σπουδαιότης τῆς περιφερειακῆς Οἰκονομικῆς Πολιτικῆς εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ αἱ χῶραι τῆς Κοινῆς Ἀγορᾶς», τοῦ καθηγητοῦ κ. Δερσιλῆ, «Γενικαὶ ἀπόψεις ἐπὶ τῆς ἐναρμονίσεως τῶν φορολογικῶν συστημάτων τῶν χωρῶν-μελῶν τῆς Ε.Ο.Κ.», τοῦ καθηγητοῦ κ. Δαμασκηνίδου. «Ἡ σύνδεσις τῆς Ἑλλάδος μετὰ τῆς Ε.Ο.Κ. καὶ ὁ ἀντίκτυπος αὐτῆς ἐπὶ τῆς διαρθρώσεως τῆς ἑλληνικῆς ἀγορᾶς», τοῦ δρος Ρούκουνα τοῦ Β.Ι.Ε., «Νομικὰ προβλήματα ἀφορῶντα εἰς τὴν σύνδεσιν τῆς Ἑλλάδος μετὰ τῆς Ε.Ο.Κ.», τοῦ Καθηγητοῦ Δ. Καλιτσουνάκη: «Ἀπόψεις τινὲς τῆς συνδέσεως τῆς Ἑλλάδος μετὰ τῆς Ε.Ο.Κ. μετὰ μίαν διετίαν».

Τρεῖς ὁμιλίαι τῶν κ.κ. Θεοδωρακοπούλου, Φραγκίστα καὶ Χρήστου μὲ θέματα (κατὰ τὴν αὐτὴν σειράν), «Εὐρώπη καὶ Ἑλλάς», «Προβλήματα διεθνoῦς οικονομικοῦ Δικαίου εἰς τὰς Εὐρωπαϊκὰς Κοινότητας», «Ἡ ὀρθόδοξος ἐκκλησία καὶ ἡ ὁλοκλήρωσις τῆς Εὐρώπης», δὲν ἔλαβον χώραν, λόγω κωλύματος τῶν ὁμιλητῶν.

Ἡ ἐπίσημος λήξις τοῦ Συνεδρίου ἔλαβε χώραν τὴν 6ην Νοεμβρίου λίγοντος ἔτους, καθ' ἣν ἱκανὸς ἀριθμὸς ὀμιλητῶν Ἀλλοδαπῶν καὶ Ἑλλήνων ἠξιολόγησεν ἀπὸ διαφόρων πλευρῶν καὶ ἐπαξίως τὴν συμβολὴν τοῦ Συνεδρίου εἰς τὴν εὐρωπαϊκὴν ὑπόθεσιν καθόλου καὶ ἠδ' ἐκαρδίως τὸν κύριον πρωτεργάτην καὶ ὀργανωτὴν τοῦ Συνεδρίου τούτου Κοσμήτορα τῆς Σχολῆς Νομικῶν καὶ Οἰκονομικῶν Ἐπιστημῶν τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Θεσσαλονίκης κ. Δημήτριον Κωνσταντόπουλον, καθὼς καὶ τοὺς λοιποὺς ὁποσδήποτε συνεργασθέντας μετ' αὐτοῦ (Ὁργανωτικὴν Ἐπιτροπὴν, Οἰκονομικὴν Ἐπιτροπὴν, Δημοσίαν καὶ τοπικὰς Ἀρχάς, ἐπιστημονικὰς προσωπικότητας κ.λ.π.) διὰ τὴν σύγκλησιν, διεξαγωγὴν ἐπιτυχῆ καὶ ἀποτελεσματικὴν, καὶ ξενάγησιν τῶν μελῶν τοῦ Συνεδρίου. Ἐὰν νῦν, μετὰ τυπικὴν ἔκθεσιν τῶν ἐργασιῶν τοῦ ἄνω Συνεδρίου, τῆς Ἐνοποιήσεως τῆς Εὐρώπης καὶ τῆς Ἑλλάδος, ἤθελε νὰ συνελάμβανέ τις τὸ καθολικώτερον νόημα τοῦ Συνεδρίου τούτου καὶ τὴν γενικωτέραν συμβολὴν του εἰς τὴν εὐρωπαϊκὴν ὁλοκληρώσιν καὶ ἐνοποίησιν, τότε τὸ νόημα τοῦτο θὰ διευποῦτο συντόμως ὡς ἑξῆς περιπτου :

Ἀπὸ τῶν ἀρχῶν τοῦ δευτέρου ἡμίσεος, τοῦ αἰῶνος μας, κατέστη κοινὴ συνείδησις, ὅτι ἡ Εὐρώπη, ὑπὸ τὸ παλαιὸν τῆς σχῆμα, δὲν ἠδύνατο νὰ ἐπιτελέσῃ πλέον τὸν προορισμὸν τῆς, εἰς τὴν διαμορφωθείσαν μετὰ τὸν δεύτερον πόλεμον, παγκόσμιον κοινωνίαν. Συνετονίσθησαν λοιπὸν αἱ οἰκονομικαὶ προσπάθειαι τῶν χωρῶν τῆς, ἡ οἰκονομικὴ συνεργασία αὐτῶν ἐπραγματοποίησε προόδους, αἱ ὁποῖαι ἱκανοποιοῦν καὶ τὰς αἰσιοδοξότερας προβλέψεις. Τὸ πνεῦμα τῆς Ἐνώσεως τῆς Εὐρώπης δὲν στρέφεται ἐναντίον οἰουδήποτε καὶ ἀποβλέπει μόνον εἰς τὸ νὰ ἐξασφαλίσῃ τὴν ἀνεξαρτησίαν τῶν χωρῶν, ἀνώτερον ἐπίπεδον διαβιώσεως τοῦ πληθυσμοῦ τῆς, διατήρησιν τῆς ἐθνικῆς ὄντοτης, τῆς ἰδιομορφίας του καὶ τῆς πνευματικῆς του κληρονομίας.

Ἡ πολιτικὴ συνεργασία τῶν Εὐρωπαϊκῶν χωρῶν ὁμως—παρὰ τὸ συμβῦλον τῆς Εὐρώπης καὶ τὸ Εὐρωπαϊκὸν Κοινοβούλιον—δὲν ἐσημείωσε τὰς ἐπιτυχίας τῆς οἰκονομικῆς συνεργασίας, οὔτε διεγράφη κὰν ἀκόμη ἡ μορφή τὴν ὁποῖαν θὰ λάβῃ τελικῶς ἡ ἐνοποίησις αὐτῆς. Ἐν ὁμως δύναται νὰ θεωρηθῇ ὡς βέβαιον, ὅτι ἡ ἐνωτικὴ αὕτη προσπάθεια θὰ συνεχισθῇ, θὰ ἐπεκταθῇ δὲ ἀσφαλῶς ἐπὶ τοῦ γεωγραφικοῦ ἐκείνου ὑποβάθρου, τὸ ὁποῖον θὰ τῆς ἐπιτρέψῃ νὰ ἀντιπροσωπεύσῃ ἔθνικα συμφέροντα, ἴσης τοῦλάχιστον ἐκτάσεως μετ' ἐκεῖνα ποὺ ἀντιπροσωπεύουν αἱ Η.Π.Α., ἡ Σοβιετικὴ Ἐνωσις καὶ ἄλλαι τυχὸν ἰσχυραὶ οἰκονομικοπολιτικαὶ ἔθνικαί ἐνόητες.

Ἀνελύθησαν ἀπὸ ἐπιφανεῖς ἐκπροσώπους σχεδὸν ὅλων τῶν Εὐρωπαϊκῶν χωρῶν καὶ τῆς Ἀμερικῆς ἀπὸ πολλῶν ἀπόψεων, ἱστορικῆς, πολιτιστικῆς, οἰκονομικῆς, νομικῆς, κοινωνικῆς, τεχνικῆς τὰ καθήκοντα τῶν ἐνοποιουμένων λαῶν, ἡ συμπεριφορὰ αὐτῶν, διὰ τὴν πραγματοποιήσιν τοῦ ὁράματος τούτου τῆς ὁλοκληρώσεως καὶ ἐνοποιήσεως τῆς Εὐρώπης. Οὕτω, διεγράφη μία ὑπάτι σύνθεσις τῆς ἐννοίας καὶ τοῦ σκοποῦ τῆς καθολικῆς ταύτης Εὐρώπης, μία σύνθεσις ἀληθῶς διαλεκτικὴ, μακρὰν παντὸς ἐθνικισμοῦ, μετ' ἕνα πνεῦμα ἀρμονίας πανανθρώπινον, ἡ ὁποία δίδει εἰς τὴν διαρκῆ δημιουργίαν τοῦ πνεύματος τούτου, κατὰ τὴν ὥραιαν φιλοσοφημένην ἔκφρασιν τοῦ Φρανσουά Περρῶ, τὸ δικαίωμα εἰς τοὺς λαοὺς τῆς

Ευρώπης «να δώσουν και να δεχθῶν μίαν ἀδελφικὴν τρυφερότητα, ἡ ὁποία δεσμεύει περισσότερο παντὸς κανόνος καὶ πάσης συμβάσεως».

Ἐκ τῆς ἑλληνικῆς πλευρᾶς ἀνέλυσαν οἱ Ἕλληνες ὁμιληταί, σχεδὸν ὅλας τὰς ἀπόψεις τοῦ ἀπασχολοῦντος ἡμᾶς μεγίστου οἰκονομικοῦ ἐγχειρήματος ἀπὸ τῆς συστάσεως τοῦ Κράτους μας. Μὲ ἐπιστημονικὴν καὶ ρεαλιστικὴν θεώρησιν τῶν ζητημάτων τούτων, διευπλώθησαν πολλαὶ ἐποικοδομητικαὶ ὑποδείξεις, διὰ τὴν ἐπιτυχῆ συνεργασίαν καθὼς καὶ ὠρισμένα κριτικὰ ἀπόψεις, περὶ μὴ ἀναλόγου κατανοήσεως τοῦ ἐνθουσιασμοῦ τῆς Ἑλλάδος, ὡς πρώτης χώρας συμμετασχούσης εἰς τὴν Ε.Ο.Κ. (καθυστέρησις τακτοποιήσεως ἀγροτικῆς πολιτικῆς, παραμερισμὸς Ἑλλάδος εἰς καιρίας συζητήσεις, ἔλλειψις ἀποκεντρωτικῆς πολιτικῆς μὲ ἐπιζήμιον μετακίνησιν ἐργατικοῦ δυναμικοῦ, ἔλλειψις ἀρχῆς δημοσιονομικῆς κυριαρχίας, τόνωσις τοῦ ἀνταγωνισμοῦ κλπ.).

Πάντως ἡ Ἑλλάς, αὐστηρῶς τηροῦσα τοὺς ὅρους τῆς συνθήκης τῶν Ἀθηνῶν κατὰ τὴν συνεργασίαν καὶ κατανοοῦσα ὅτι, καὶ τὸ διαρροῦσαν μικρὸν διετὲς διάστημα δὲν ἐπιτρέπει ἀκόμη γενικὰ συμπεράσματα, πιστεύει ὅτι εἰς χεῖρας τῆς κρατεῖ τὴν τύχην τῆς καὶ μόνον τὴν δικαίαν ἀνταπόκρισιν τῆς Ε.Ο.Κ. ἀναμένει εἰς τὸ μέλλον.